

Bryn kirke, 17.04.2025

Torshov kirke, 17.04.2025

PREKEN, SKJÆRTORS DAG, JOH.13,1-15.

Åpningsord: Nåde være med dere, og fred fra Gud vår Far og Herren Jesus Kristus. Midt i alt som er. Skjærtorsdag hadde Jesus sitt siste måltid sammen med disiplene. Det må ha vært tette, vonde, gode, rare timer. De hadde brent alle broer, forlatt alt og fulgt ham. I tre år hadde de levd oppå hverandre og delt det meste. Nå vet Jesus at det neste døgnet rommer arrestasjon, tortur, død, og vennenes svik. Likevel er skjærtorsdag fellesskapets dag; dagen da Jesus vasker disiplenes føtter og kirkens fellesskapsmåltid innstiftes. Nettopp «i den natt da han ble forrådt». Verdens største kjærlighetserklæring. Kanskje kan denne dagens mange motsetninger hjelpe oss til å snakke ærlig og realistisk om menneskelige fellesskap?

PREKEN:

Dette hellige evangelium står skrevet hos evangelisten Johannes i det 13.kap.: «Det var like før påskehøytiden, og Jesus visste at hans time var kommet da han skulle gå bort fra denne verden og til sin Far. Han hadde elsket sine egne som var i verden, og han elsket dem helt til det siste. De holdt måltid. Djevelen hadde alt gitt Judas, sønn av Simon Iskariot, den tanken i hjertet at han skulle forråde ham. Jesus visste at Far hadde gitt alt i hans hånd, og at han var gått ut fra Gud og gikk til Gud. Da reiser han seg fra måltidet, legger av seg kappen, tar et linklede og binder det om seg. Så heller han vann i et fat og begynner å vaske disiplenes føtter og tørke dem med linkledet som han hadde rundt livet. Han kommer til Simon Peter. Peter sier: «Herre, vasker du mine føtter?» Jesus svarte: «Det jeg gjør, forstår du ikke nå, men du skal forstå det siden.» «Aldri i evighet skal du vaske føttene mine», sier Peter. «Hvis jeg ikke vasker deg, har du ingen del i meg», svarte Jesus. Da sier Peter: «Herre, ikke bare føttene, men hendene og hodet også!» Jesus sier til ham: «Den som er badet, er helt ren og trenger bare å vaske føttene. Dere er rene – men ikke alle.» For han visste hvem som skulle forråde ham. Derfor sa han: «Dere er ikke alle rene.»

Da han hadde vasket føttene deres og tatt på seg kappen, tok han plass ved bordet igjen. Så sa han til dem: «Forstår dere hva jeg har gjort for dere? Dere kaller meg mester og herre, og dere gjør det med rette, for jeg er det. Når jeg som er herren og mesteren, har vasket deres føtter, da skylder også dere å vaske hverandres føtter. Jeg har gitt dere et forbilde: Slik jeg har gjort mot dere, skal også dere gjøre. Sannelig, sannelig, jeg sier dere: Slaven er ikke større enn

herren sin, og utsendingen er ikke større enn han som har sendt ham. Nå vet dere dette. Og salige er dere så sant dere også gjør det.»

Å vaske noens svette og trøtte føtter er en ganske intim affære. Kanskje har vi gjort det på en vi lever sammen med, på våre barn eller foreldre, eller på pasienter vi arbeider med. Sannsynligvis ikke som ledere i ferd med å illustrere godt lederskap.

Denne kvelden vasket Jesus tolv par store, støvete manneføtter. 120 skitne tær. Det må ha tatt tid! Som vanlig er det Peter som blir mest synlig og tydelig av disiplene. Hva tenkte og følte de andre? Hva ville jeg tenkt, følt og sagt i deres sted? Flauhet? Undring? Beundring? Glede? Frykt? Det må ha vært ganske fortettet stemning, der Jesus beveget seg bortover langs rekken av disipler med klut og fat.

Påskan er full av sterk handling, mer enn ord. Mange mennesker sier de er trøtte av en ordrik, handlingssvak kirke. Svikter vi det evangelium vi har fått å dele med andre og hverandre? Påskan roper på de få men store ordene, som kan romme livet og mobilisere handling. "Slik jeg har gjort mot dere, skal også dere gjøre", sier Jesus etter at han har vasket ferdig. Det samme sier han når han snakker om at han skal gi sitt liv for oss. Jeg kjenner at jeg kan bli litt skremt av hva vi får å leve opp til. Sannelig godt at nåden finnes!

Hva er det så å være en kirke som vasker skitne føtter?

Det er å tilbe den Gud som vasket skitne menneskeføtter. Det betyr først av alt å ta imot Gud og la Gud gjøre oss godt. Ta imot Guds kjærlighet i brød og vin, ord og musikk, bønn og stillhet, naturen og menneskers omsorg; enten den gir seg uttrykk i fotvasking eller andre ting.

Det er ikke alltid lett. Å ta imot er å gi avkall på litt av kontrollen. Å ta imot lar oss kjenne på lengselen etter bekræftelse og tilhørighet. Å ta imot; det kan vi bare gjøre med åpne hender, og åpne hender gjør oss sårbare. Slik disiplene helt sikkert var sårbare der de satt og ble vasket på føttene.

Tør jeg å trenge Gud? Tør jeg å åpne livet mitt på vidt gap og ta imot? Tør jeg avhenge av nåden? Det handler om overgivelse; nesten umulig å snakke om. Fordi overgivelse altfor lett forbindes med underkastelse, ydmykelse, selvutslettelse. En kjent forfatter beskrev det som "å la seg ydmyke til tro; de ydmykes elite." Så liten orket ikke fortelleren å bli, tross sin troslyst. Han er nok ikke alene om det. Derfor må vi som kirke tale høyt, høyt om mennesket som skapt i Guds bilde; om menneskets skjønnhet og muligheter og medarbeiderskap med Gud. Samtidig må vi tale om og leve i Gudsavhengig-

heten, nåden og overgivelsen. Det går an å bøye kne uten å miste verdigheten. Som den danske poeten Helle Søtrup skriver: «Knelende blir allting større, også jeg selv.»

I barndommens matematikk, lærte vi at ”faktorenes orden er likegyldig”. Det stemmer kanskje i noen forhold, men ikke når det gjelder troen. Jesus sier i teksten: ”Jeg gir dere et forbilde.” Skal vi leve opp til et slikt forbilde som Jesus gir oss, sånn aldeles av oss selv, blir vi enten utbrente idealister, hardhjertede moralister, eller hyklere. Vi trenger hele veien å ta imot nåden og la Gud gjøre godt mot oss. Vi må tåle at vi trenger nåden og tro at vi er verdt den, for da kan vi nesten ikke la være å gi nåden videre. Det er himmelvid forskjell på å gjøre godt for å bli elsket og anerkjent, eller å gjøre godt fordi vi er elsket og anerkjent. Det første sliter oss ut; det siste er et liv verdt å leve.

Luther sier det slik: ”Tro og kjærlighet er det eneste som betyr noe for et kristenmenneske. Troen tar imot – kjærligheten gir. Troen bringer et menneske til Gud, kjærligheten bringer ham til medmennesket. Ved troen lar han Gud gjøre godt mot seg – ved kjærligheten gjør han godt mot menneskene.”

Hva er det å være en kirke som vasker skitne føtter? Det er å ta imot og tilbe den Gud som vasker skitne føtter, og selv gjøre det samme. Jesus har vist oss hvordan. Å være en kirke som vasker skitne føtter, er å leve nær menneskers hverdag. Vise folk omsorg og respekt. La ord og handling henge sammen. Trøste og utfordre de rundt oss. Vaske skitne føtter, ta den svakes parti, bli med i festen og gleden, holde rundt en som sørger, si høyt fra om urett, invitere mennesker til samtale om deres liv. Å være en kirke som vasker skitne føtter, er å være en elskende kirke, som bygger fellesskap lokalt med plass for alle slags folk. Som en av de 800 ansatte her i Oslo bispedømme sa da jeg var på bispevisitt i hans prosti: «We make nabolag great again!»

Å elske er av og til sommerfugler i magen, svulmende følelser, gode vib'er og deilig begjær. Oftere er det vilje og valg, holdning og handling. "Dette er mitt bud til dere: Elsk hverandre!", sier Jesus. Klar tale. Ikke med forbehold om vi har tid eller lyst til overs, eller om noen fortjener det. Ikke med forbehold, men bokstavelig talt med utropstegn: "Elsk hverandre!" Disippelskap handler mer om påbudt enn om forbudt kjærlighet, selv om det ikke alltid virker sånn på de mest høylytte diskusjonene ...

Påbudt kjærlighet - er ikke det en selvmotsigelse? Å elske må da være en frivillig sak, ikke noe vi tvinges til? Påbudt kjærlighet; det er bare mulig fordi vi har fått alt det Jesus ber oss gi videre.

Vi elsker som regel de vi føler for, de vi synes fortjener det, de vi liker godt, de som mener det samme som vi, og som setter pris på det vi gir. Gode følelser skaper gode handlinger. Men av og til kan det være befriende å tenke omvendt; at gode handlinger kan nære de gode følelsene. At kjærlighet av og til er mer et valg, et arbeid, en visshet, enn en følelse? Dette må imidlertid ikke misbrukes til å legitimere maktmisbruk og utnyttelse av andre mennesker. Noen ganger kan den påbudte kjærligheten innebære å sette grenser eller ta et nødvendig oppgjør med noen.

Skjærtorsdag er nattverdens, måltidsfellesskapets og fotvaskingsens dag. Med alle sine motsetningsfylte ingredienser av fellesskap og ensomhet, kjærlighet og svik, kan denne dagen også si oss noe om fellesskapets sårbarhet.

En jeg snakket med sist uke, sa at hun betakket seg for å være del av et fellesskap hvor man behandler hverandre sånn som vi gjør i kirken. Jeg skjønner hva hun mener. Behandlingen vi gir hverandre, er ofte preget av alt annet enn raushet, kjærlighet og fotvask. Vi krangler, mistenkeliggjør hverandre, nekter å sitte i samme komite eller be sammen og hevder at vi og bare vi har skjønt hva det er å være sann kirke. Da blir vi lite troverdige som en elskende kirke.

Jeg sier ikke at vi ikke skal være uenige og kjempe for det vi mener er nødvendig og sant. Men jeg sier at vi må leve med både enig og uenig enhet. Kjernen må vi være enige om; den er formulert i trosbekjennelsene som er felles for den kristne kirke. Det handler om Gud som skaper og treenig, Jesus som sann Gud og sant menneske som døde og oppsto for oss, kirken som samfunn av de hellige, syndenes forlatelse, legemets oppstandelse, en dom og et evig liv. Men så må vi lære å leve med den uenige enheten, der vi tenker forskjellig om en del aktuelle saker og ting.

Vi har langt igjen. Men skjærtorsdag, nattverden og vaskingen av skitne føtter minner oss om at vi er kalt til å være en elskende kirke som bygger fellesskap.

Ære være Faderen, Sønnen og Den hellige Ånd, som var er og blir, en sann Gud, fra evighet og til evighet. Amen.